

Klinikai alapismeretek fogorvos- és gyógyszerész- hallgatóknak

SZERKESZTETTE:

DR. BODA ZOLTÁN

DR. TORNAI ISTVÁN

Második, javított és bővített kiadás

MEDICINA KÖNYVKIADÓ ZRT.
BUDAPEST, 2009

TARTALOM

BELGYÓGYÁSZAT	1
1. fejezet: Kardiológia (dr. Czuriga István, dr. Édes István)	3
Bevezetés	3
Koszorúér-betegségek (iszkémiás szívbetegség)	4
Angina pectoris	4
Az angina pectoris fogászati szempontjai	5
Akut miokardiális infarctus (AMI)	6
Az AMI fogászati szempontjai	7
Szívelégtelenség	7
A szívelégtelenség fogászati szempontjai	9
Ritmuszavarok (aritmiák)	9
Supraventricularis ritmuszavarok	9
Kamrai ritmuszavarok	10
A ritmuszavarok fogászati szempontjai	10
Pacemakerkezelés, implantálható cardioverter defibrillátor- (ICD) kezelés	10
Szerzett szívbillentyű-betegségek	11
A szívbillentyű-betegségek fogászati szempontjai	14
Veleszületett szívbetegségek (congenitalis vitiumok)	14
Cyanotikus congenitalis szívbetegségek	14
Acyanotikus congenitalis szívbetegségek	15
A congenitalis szívbetegségek fogászati szempontjai	16
Infektív endocarditisek (IE)	16
Az IE prevenciója	17
Anticoagulans kezelés szívbetegségekben	18
Szívűtékek fogászati szempontjai	18
Fogászati szempontok összefoglalása szívbetegségekben	19
Irodalom	19
2. fejezet: Hypertensio (dr. Mikita János)	20
A vérnyomást meghatározó tényezők	20
A hypertensio definíciója	20
Epidemiológiai adatok	20
A hypertensió betegek anamnézise, klinikuma	21
A magas vérnyomás betegség etiológiája, osztályozása	21
A hypertensio diagnosztikájának stratégiája	23
A hypertensio szövődményei	24
Cardiovascularis szövődmények	24
Cerebralis szövődmények	24
Renalis szövődmények	24
Szemészeti szövődmények	24
A hypertensio kezelése	24
A kezelés általános elvei	25
Nem gyógyszeres kezelés	25
Gyógyszeres kezelés	26
Diureticumok	26
Béta-receptor-gátlók	26

Angiotensin-convertase-enzim- (ACE-) gátlók	27
Angiotensin-receptor-gátlók	28
Kálcium-antagonisták	28
Alfa-receptor-gátlók	29
Gyógyszerkombinációk	29
Egyéb antitenzív gyógyszerek	29
Hypertenziós sürgősségi állapot	30
Irodalom	30
3. fejezet: Veleszületett és szerzett vérzékenységek (dr. Boda Zoltán)	31
A diagnosztika kérdései	31
Anamnézis	31
A legfontosabb laboratóriumi vizsgálatok	32
Coagulopathiák	33
Von Willebrand-betegség (vWB)	33
Panaszok, tünetek	34
A vWB osztályozása, altípusok	34
A vWB kezelése	34
Szerzett von Willebrand-szindróma (vWs)	35
A vWB kezelésére ajánlható algoritmus	35
Haemophilia	36
Panaszok, tünetek	36
A haemophilia kezelése	37
Fogextractio haemophiliás betegben	37
Gátlótestes haemophilia	38
Egyéb coagulopathiák	38
Szerzett coagulopathiák	38
Thrombocytopeniák	39
A thrombocytopeniák osztályozása	39
Csökkenet képzés okozta thrombocytopenia	39
Fokozott destrukció okozta thrombocytopenia	39
Redistribútiós thrombocytopenia	39
Pseudothrombocytopenia	40
A thrombocytopeniák kezelése	40
Fogorvosi beavatkozás thrombocytopeniás betegben	40
Thrombocytopathiák	40
Veleszületett thrombocytopathiák	40
Szerzett thrombocytopathiák	41
A thrombocytopathiás eredetű vérzések kezelése	41
Vascularis purpura	41
Irodalom	42
4. fejezet: Thromboemboliák (dr. Boda Zoltán)	43
A természetes antikoagulánsok	44
Antithrombin-III (AT-III)	44
Protein-C	44
Protein-S	44
TFPI	45
Thrombophilia	45
Akut mélyvénathrombosis (MVT)	46
Akut pulmonális embólia (PE)	47
Tünetek, panaszok, diagnosztika	47
A PE osztályozása	47
Az akut PE kezelése	48
Artériás thromboemboliák	48

Diffúz intravasculáris coagulatio (DIC)	49
Thrombotikus thrombocytopeniás purpura és haemolytikus uraemiás szindróma (TTP-HUS)	51
Heparin-indukálta thrombocytopenia (HIT) és thrombosis (HITT)	51
Antithrombotikumok (fogorvosi vonatkozások)	52
A heparinkezelés fogorvosi vonatkozásai	52
Kis molekulatömegű heparin (LMWH)	53
A kumarinkezelés fogorvosi vonatkozásai	53
A vérlemezke-működést gátló („antiplatelet”) terápia fogorvosi vonatkozásai	56
A thrombolytikumok fogorvosi vonatkozásai	57
Néhány effektív vérzéscsillapító gyógyszer (haemostypticumok)	58
Irodalom	59
5. fejezet: Anaemiák (dr. Telek Béla)	60
Általános szempontok és teendők	60
Osztályozás	60
Vashiányos anaemia (anaemia sideropenica)	60
Megaloblastos anaemiák	61
Anaemia perniciosa	62
Folsavhiány	63
Sideroblastos anaemia	63
Aplastikus anaemia	63
Haemolytikus anaemiák	64
Sphaerocytosis	65
Szerzett haemolytikus anaemiák	65
Traumás és microangiopathiás haemolytikus anaemiák	65
Paroxysmalis nocturnalis haemoglobinuria (PNH)	66
Krónikus betegséghez társuló anaemia	66
Krónikus veseelégtelenség okozta anaemia	66
Irodalom	66
6. fejezet: Krónikus myeloproliferatív betegségek és akut leukaemiák (dr. Telek Béla)	67
Krónikus myeloproliferatív betegségek	67
Krónikus myeloid leukaemia (CHL)	67
Polycythaemia vera	68
Essentialis thrombocythaemia	68
Idiopathiás myelofibrosis	69
Akut leukaemiák	69
Akut myeloid leukaemia (AML)	69
Akut lymphoid leukaemia (ALL)	71
Myelodysplastikus szindróma (MDS)	72
7. fejezet: Malignus lymphomák (dr. Udvardy Miklós)	74
Lymphopoesis	74
Lymphadenopathia	74
A nyirokcsomók megnagyobbodásának fontosabb mechanizmusa és a nyirokcsomók jellegzetes fizikai leletei	75
Splenomegalia	75
Általános diagnosztikus lehetőségek lymphadenopathiában	75
Lymphomák	76
A lymphoproliferatív betegségek egyszerűsített WHO-klasszifikációja	76
Lymphogranulomatosis, Hodgkin-lymphoma	77
Nem-Hodgkin-lymphoma (NHL)	78
Fej-nyak lymphomák	79
A Waldeyer-gyűrű lymphomái	79
Nyálmirigyek lymphomái	79

Nasalis angiocentrikus T/NK-sejtes, ill. egyéb nasalis lymphomák	79
Burkitt-lymphoma	79
A lymphomák terápiája	79
Sugárterápia	80
Kemoterápia	80
Célzott kezelésmódok	80
Szupportív kezelés	80
8. fejezet: A légutak és a tüdő betegségei (dr. Szilasi Mária)	82
Pneumoniák	82
Tüdőgümőkór	87
Tüdőtályog	94
Krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD)	95
Asztma bronchiale	99
Tüdőrák	107
Irodalom	110
9. fejezet: Gasztroenterológia (dr. Altorjay István, dr. Palatka Károly)	111
A szájüreg betegségei	111
Szájúri fertőzések	111
A szájnyálkahártya megbetegedései	111
Szájfekély	112
Szájúri keratosis	113
Szájüregi pigmentáció	113
Szájszárazság	114
Gyógyszerek okozta szájszárazság	114
Szájszárazságot okozó nyálmirigy-betegségek	114
Nyálfolyás	115
Halitosis	115
A nyelőcső betegségei	115
Nyelési nehezítettség	115
Gastro-oesophagealis refluxbetegség (GORD)	116
A nyelőcső daganatai	117
A gyomor betegségei	118
A gyomor fontosabb vizsgálati módszerei	118
A Helicobacter pylori fertőzés jelentősége	119
A felső tápcsatornai vérzések	120
Akut gastritis	121
Krónikus gastritisek	121
A peptikus fekélybetegség	121
Funkcionális dyspepsia	122
A gyomor daganatai	123
A belek betegségei	124
Gluténszenzitív enteropathia	124
Irritabilis bél szindróma (IBS)	125
Gyulladásos bélbetegségek (IBD)	125
Crohn-betegség	126
Colitis ulcerosa	127
Colorectalis daganatok	129
Colorectalis carcinoma	129
Familiaris polyposis szindrómák	131
Antibiotikum-indukálta colitis	131
10. fejezet: A máj, az epeutak és a pancreas betegségei (dr. Tornai István, dr. Vitális Zsuzsa)	133
A májbetegék vizsgálata	133

Parenchymás diffúz májbetegségek	134
Vírus-hepatitisek	135
Akut vírus-hepatitisek	135
Krónikus vírus-hepatitisek	137
Krónikus B vírus hepatitis	138
Krónikus C vírus hepatitis	138
Krónikus D vírus hepatitis	138
A hepatitisvírusok fogászati vonatkozásai	139
Alkoholos májbetegségek	139
Alkoholos zsírmáj	139
Alkoholos hepatitis	139
Autoimmun májbetegségek	140
Autoimmun hepatitis	140
Primer bilialis cirrhosis	140
Primer sclerotizáló cholangitis	140
Az autoimmun májbetegségek fogászati vonatkozásai	140
Nem alkoholos zsírmáj	140
Anyagcsere-betegségek	140
Haemochromatosis	140
Wilson-kór	141
A máj ereinek betegsége	141
Budd–Chiari-szindróma	141
Toxikus és gyógyszeres májkárosodás	141
Cirrhosis hepatis	141
A cirrhosisok fogászati vonatkozásai	142
A májtranszplantáció fogászati vonatkozásai	143
Gócos májbetegségek	143
Az epehólyag és epeutak betegségei	144
Epekövesség	144
A mechanikus icterus fogászati vonatkozásai	145
Epehólyag- és epeúti carcinoma	145
A pancreas betegségei	145
Akut pancreatitis	145
Krónikus pancreatitis	147
A pancreas tumorai	148
11. fejezet: Belgyógyászati vesebetegségek (dr. Kárpáti István, dr. Balla József, dr. Kakuk György)	150
A vesebajos betegek vizsgálata	150
Glomerulonephritisek	152
Glomerulonephritis acuta	153
Krónikus glomerulopathiák	153
Autoimmun nephropathiák	154
Tubulointerstitialis nephritisek	154
Akut interstitialis nephritis	154
Krónikus interstitialis nephritis	155
Hügyúti infekciók	155
Akut veseelégtelenség	156
Praerenális veseelégtelenség	157
Renális típusú akut veseelégtelenség	157
Postrenális veseelégtelenség	160
Az akut veseelégtelenség tünetei és lefolyása	160
Kezelése	163
Krónikus veseelégtelenség, uraemia	166
Az idült veseelégtelenség és az uraemia klinikai tünetei	167
Kezelés	169

Konzervatív kezelés, nephrologiai gondozás	169
Dialíziskezelés	170
Vesetranszplantáció	170
Gyógyszeres kezelés	170
A farmakokinetikai és a farmakodinamikai tényezők változásai veseelégtelenségben	171
A gyógyszerkiválasztás mechanizmusának megváltozása veseelégtelenségben	171
A gyógyszerek metabolikus hatásai veseelégtelenségben	172
A gyógyszerek nephrotoxikus hatásai	172
A gyógyszeradagolás módjai veseelégtelenségben	173
12. fejezet: Endokrinológia (dr. Bakó Gyula, dr. Nagy Endre)	174
Bevezetés. A neuroendocrin szabályozás	174
A neurohypophysis hypofunkciója	174
Diabetes insipidus	174
Az „inappropriate” ADH szekréció szindrómája (SIADH)	175
Az adenohypophysis hypofunkciója	175
A hypopituitarismus	175
Az adenohypophysis hyperfunkciója	175
Növekedési hormon: gigantizmus és acromegalia	175
A mellékvesekéreg-működés szabályozása	176
Mellékvese-hypofunkció	176
Primer hypadrenia (Addison-kör)	177
Szekunder mellékvese-elégtelenség	177
Congenitalis adrenalis hyperplasia (CAH)	177
Nelson-szindróma	177
A nem hormonpótlás céljából adott szisztémás corticosteroid-kezelés komplikációi	178
Akut mellékvese-elégtelenség (Addison-crisis)	179
Mellékvesekéreg-túlműködés	179
Cushing-kör és -szindróma	180
Hyperaldosteronismus	180
A mellékvesevelő	181
Pheochromocytoma	181
A pajzsmirigy betegségei	181
Az egyszerű golyva	182
Strúma linguális	183
Hypothyreosis	183
Hyperthyreosis	183
A mellékpajzsmirigy	184
Hypoparathyreosis	184
Hyperparathyreosis	185
A pancreas	186
A gonádok	186
Fogamzásgátlók	186
13. fejezet: Diabetes mellitus, fogorvostani és a gyógyszeres terápiával kapcsolatos ismeretek	
(dr. Káplár Miklós)	187
A diabetes mellitus formái	187
A diabetes mellitus szövődményei	188
Akut szövődmények	188
Krónikus szövődmények	188
A cukorbetegség kezelése	190
Diéta	190
Inzulinkezelés	191
Inzulinfajták, -típusok	191
Az egyes inzulinfajták főbb jellemzői	191

Az inzulinkezelés indikációi	192
Inzulinkezelési rezsimek a mindennapi gyakorlatban	192
A 2-es típusú diabetes mellitus gyógyszeres kezelése	194
Oralis antidiabetikumok	195
Cukorbeteg a fogorvosnál	198
14. fejezet: Anyagcsere-betegségek (dr. Paragh György)	199
Elhízás	199
Epidemiológiája, okai	199
Terápiás célok	200
Gyógyszeres kezelés	201
Metabolikus szindróma	201
Az abdominális zsírszövet és a metabolikus szindróma	201
A metabolikus szindróma kezelése	202
Életmód-változtatás	202
A metabolikus szindróma gyógyszeres kezelése	202
Lipidcsökkentő kezelés	203
Összefoglalás	203
Hyperlipidaemiák	203
A lipidanyagcsere rövid áttekintése	203
A hyperlipoproteinaemiák osztályozása	205
Primer hyperlipoproteinaemiák	205
Szekunder hyperlipoproteinaemiák	206
A hyperlipoproteinaemiák kezelési lehetőségei	206
Köszvény	208
Porphyriák	209
A porphyriák főbb tünetei	210
A porphyriák csoportosítása	210
Hyperhomocysteinaemia	212
Jellegzetes szájnyalvakahártya-tüneteket okozó vitaminhiányok	212
A-vitamin hiány	212
K-vitamin hiány	212
Riboflavin- (B ₂ -vitamin) hiány	213
Niacin- (nikotinsav) hiány (Pellagra)	213
B ₆ - (piridoxin) vitamin hiány	213
C-vitamin (ascorbinsav) hiány (Scorbut)	213
Irodalom	213
15. fejezet: A csontok, ízületek és izmok betegségei (dr. Szekanez Zoltán)	215
A csontok betegségei	215
Öröklődő csontbetegségek	215
Osteogenesis imperfecta (fragilitas ossium)	215
Osteopetrosis (Albers–Schönberg-kór)	217
Marfan-szindróma	217
Ehlers–Danlos-szindróma	218
Pseudoxanthoma elasticum	219
A csont nem örökletes, metabolikus megbetegedései	219
Osteomalacia és rachitis	220
Osteoporosis	220
Paget-kór (osteitis deformans)	222
Az ízületek betegségei	222
Osteoarthritis (arthrosis)	223
Rheumatoid arthritis	224
Izombetegségek	226
Öröklődő myopathiák	226

Muscularis dystrophiák	226
Primer metabolikus myopathiák	227
Szerzett myopathiák	227
Polymyositis és dermatomyositis (PM/DM)	227
Polymyalgia rheumatica és arteritis temporalis (óriássejtes arteritisek)	227
Irodalom	228
16. fejezet: Immunológiai betegségek (dr. Zeher Margit, dr. Kiss Emese, dr. Dankó Katalin, dr. Szűcs Gabriella, dr. Bodolay Edit)	229
Immunhiányos állapotok	229
Primer specifikus immundefektusok	229
Primer aspecifikus immundefektusok	229
Hereditas angioneuroticus oedema	231
Másodlagos immunhiányos állapotok	232
AIDS (HIV-fertőzés)	234
Poliszisztémás autoimmun betegségek	235
Szisztémás lupus erythematosus	235
Sjögren-szindróma	238
Dermatomyositis és polymyositis	241
Szisztémás sclerosis, Raynaud-szindróma	243
Kevert kötőszöveti betegség	245
Behçet-kór	248
A primer szisztémás vasculitisek	249
A vasculitisek általános vonatkozásai	249
A klasszikus (primér) és a szekunder szisztémás vasculitisek	249
Wegener-granulomatosis	250
Mikroszkopikus polyangitis	251
Polyarteritis nodosa	252
Nem differenciált collagenosis (NDC)	254
Atopia–allergia	255
17. fejezet: Sürgősségi betegellátás a fogászati rendelőben (dr. Uray Éva)	258
Hirtelen eszméletvesztés	258
Akut mellkasi fájdalom	260
Szívmegeállás	264
Anafilaxiás shock	268
Stroke	270
Asthmás attack	271
Hypo- és hyperglykaemiás coma	274
Coma hepatis	277
Hypoglykaemiás coma	275
Hyperglykaemiás coma	276
Akut gastrointestinalis vérzés	278
Idegentest-inhaláció	281
Irodalom	283
GYERMEKGYÓGYÁSZAT	285
1. fejezet: Az egészséges csecsemő fejlődése, táplálása, alapszintű orvosi ellátása (dr. Decsi Tamás)	287
Időre született újszülött, koraszülött, dysmaturus újszülött	287
Az egészséges csecsemő testi és szellemi fejlődése	288
Az egészséges csecsemő táplálása	288
Az egészséges csecsemő alapszintű orvosi ellátása	291

Élettani sárgaság, kóros hyperbilirubinaemia	291
Védőoltások	292
Vitaminkezelés	293
A fogzás	293
2. fejezet: Általános orvosi jelentőségű kórállapotok újszülött- és csecsemőkorban	
<i>(dr. Decsi Tamás)</i>	294
A koraszülöttséghez társuló leggyakoribb kórképek	294
Hyalinmembrán-betegség	294
Bronchopulmonalis dysplasia	295
Retinopathia praematurorum	295
Hypoxiás központi idegrendszeri károsodás és koponyaűri vérzés	295
A volt koraszülöttek életminősége	296
Veleszületett fejlődési rendellenesség, méhen belüli diagnosztika, genetikai tanácsadás	296
Csecsemőhalálozás	297
Lázcsillapítás	297
A kórokozók által előidézett betegségek sajátosságai újszülött- és csecsemőkorban	298
Az antibiotikus kezelés alapelvei csecsemő- és gyermekkorban	299
3. fejezet: Allergiás eredetű kórképek csecsemő- és gyermekkorban <i>(dr. Decsi Tamás)</i>	300
Urticaria	300
Generalizált allergiás reakció, anafilaxiás shock	300
Táplálékallergia	301
4. fejezet: Endokrinológiai kórképek csecsemő- és gyermekkorban <i>(dr. Decsi Tamás)</i>	303
Diabetes mellitus	303
A gyermekkori diabetes mellitus kórélettana, tünettana, diagnosztikája	303
A gyermekkori diabetes mellitus kezelésének alapelvei	304
Hypoglykaemia és hyperglykaemia diabeteses gyermekben	305
A gyermekkori diabetes mellitus szövődményei és prognózisa	306
A diabeteses gyermek fogorvosi ellátása	306
Hypocalcaemia, tetania	306
Epilepsziás roham	307
Cushing-szindróma (hyperadrenocorticismus)	307
Alacsonynöves	308
Az alacsonynöves leggyakoribb okai	308
Növekedéshormon-hiány	308
Elhízás (obesitas)	309
D-vitamin-hiány (rachitis)	309
A D-vitamin metabolizmusa, a rachitis kórélettani alapjai	309
A rachitis klinikuma	310
5. fejezet: Fizikai-kémiai hatások előidézte kórképek csecsemő- és gyermekkorban	
<i>(dr. Decsi Tamás)</i>	311
Égésbetegség	311
Mérgezések	312
Légúti idegentest	313
Idegentest a tápcsatornában	314
Elsősegélynyújtás gyermekbalesetknél	314
6. fejezet: Gasztroenterológiai kórképek csecsemő- és gyermekkorban <i>(dr. Decsi Tamás)</i>	315
Pylorusstenosis	315
Maldigestio, malabsorptio	315
Maldigestio	316
Malabsorptio	316

Hasmenés csecsemő- és gyermekkorban	317
A hasmenés körélettani alapjai	317
A csecsemő- és gyermekkori hasmenés kezelése	317
7. fejezet: Szívbetegségek csecsemő- és gyermekkorban (dr. Decsi Tamás)	320
Veleszületett szívfejlődési rendellenességek	320
A cardialis dekompensáció tünetei, kezelésének alapelvei	321
8. fejezet: Légúti betegségek csecsemő- és gyermekkorban (dr. Decsi Tamás)	322
Heveny felső légúti szűkületet okozó gyulladásos betegségek	322
Laryngitis acuta	322
Epiglottitis acuta phlegmonosa	322
Allergiás eredetű tüdőbetegségek	323
Bronchitis obstructiva	323
Asthma bronchiale	323
Tüdőgyulladás (bronchopneumonia, lobaris pneumonia)	324
9. fejezet: A vesék és a húgyutak betegségei csecsemő és gyermekkorban (dr. Decsi Tamás)	326
A húgyutak veleszületett fejlődési rendellenességei	326
Húgyúti fertőzések (cystitis, pyelonephritis)	327
Nephrosis-szindróma	327
Nephritis-szindróma	328
Krónikus veseelégtelenség	329
Hypertensio	329
10. fejezet: Vérképzőszervi és rosszindulatú daganatos betegségek (dr. Kiss Csongor)	330
A csontvelő működése és zavarai	330
Szerzett aplasticus anaemia	330
Megaloblasztos anémiák csecsemő- és gyermekkorban	331
A vörösvérsejtek betegségei	331
A hemoglobinszintézis zavarai	332
Vashiány (sideropenia), vashiányos anaemia	332
Hemolitikus anémiák	333
Intrinzik hemolitikus anémiák gyermekkori manifesztációja	334
Methaemoglobinaemia	334
Morbus haemolyticus neonatorum (MHN)	334
Autoimmun hemolitikus anémia (AIHA)	335
Mikroangiopátiás hemolitikus anémiák	335
A fehérvérsejtek betegségei	335
Nem klonális mennyiségi és funkcionális zavarok	335
A granulociták számbeli eltérései és funkciózavarai	335
A mononukleáris sejtek mennyiségi zavarai	336
A fehérvérsejtek klonális betegségei	336
Akut leukaemia a gyermekkorban	336
Krónikus mieloproliferatív körképek és mielodiszpláziás szindrómák a gyermekkorban	340
A hemosztázis zavarai	341
Vérlemezke rendellenességek	341
Idiopathiás (immun) thrombocytopeniás purpura (ITP, Werlhof-kór) a gyermekkorban	341
Neonatólis ITP	342
Neonatólis alloimmun trombocitopénia	342
Kasabach–Merritt-szindróma	342
Thrombocytosis	342
Coagulopathiák	342
Haemophilia A és B (faktor VIII és IX deficiencia)	342

von Willebrand-kör	343
Morbus haemorrhagicus neonatorum	343
Disseminált intravasculáris coagulatio (DIC)	343
Rosziindulatú szolid tumorok	344
Non-Hodgkin-lymphomák (NHL)	344
Hodgkin-lymphoma (HD)	345
Központi idegrendszeri daganatok	345
Retinoblastoma (RBL)	345
Neuroblastoma (NBL)	346
Wilms-tumor	346
Lágyrész sarcomák	346
Csonttumorok	347
Langerhans-sejtes histiocytosis (LCH)	347
Csírasejtes tumorok	347
11. fejezet: Stomatológiai elváltozások gyermekkori betegségekben (dr. Kiss Csongor)	348
Orális elváltozások, betegségek az újszülöttkorban	348
A fogak eltérései	348
Számbeli és alaki rendellenességek	349
A zománcképzés zavarai	350
A dentinképzés zavarai	351
Az exfoliatio zavarai	351
A szájüreg lágyrész és csontos képleteit érintő elváltozások	351
A szájnylás, az ajkak és a szápadlás rendellenességei	351
A nyelv anomáliái	352
Az orális és pharyngeális nyálkahártya, valamint a környező lágyrészek elváltozásai	352
A gingiva elváltozásai	355
Hiperproliferatív elváltozások	355
Az állkapcsok elváltozásai, megbetegedései	356
A nyálmirigyek betegségei	357
Stomatológiai betegséget okozó gyermekkori szokások	357
12. fejezet: Klasszikus gyermekkori fertőző betegségek (dr. Decsi Tamás)	358
Morbilli (kanyaró)	358
Rubeola (rőzsahimlő)	358
Varicella (bárányhimlő)	358
Parotitis epidemica (mumpsz)	359
Pertussis (szamárköhögés)	359
OROPHARYNGEALIS ÉS NASALIS FERTŐZÉSEK	
(dr. Rákóczi Éva)	361
1. fejezet: Oropharyngealis és nasalis bakteriális és vírusos fertőzések	363
Kolonizáció, infekció fogalma	363
Mikroorganizmusok és körképek	364
Közönséges nátha	364
Tonsillo-pharyngitis	364
Pharyngoconjunctivalis láz	364
Gingivostomatitis herpetica	364
Herpangina	365
Kéz-láb-száj betegség	365
Bakteriális tonsillopharyngitisek	365
Tonsillitis acuta	365
Purulens komplikációk	366

Nem purulens komplikációk	366
Mononucleosis	367
Mononucleosis infectiosa	367
Sérült immunitású betegek EBV-fertőzése	368
Mononucleosis szindróma	368
Otitis media	368
Sinusitis	369
Diphtheria	369
2. fejezet: Fogászati fertőzések és a szájüreg egyéb betegségei	371
Lokális védekező mechanizmusok	371
Fogszuvasodás	371
A táplálkozás szerepe a cariesképződésben	371
Fogplakk	371
A caries bakteriológiája	372
Kezelés és megelőzés	372
A fogpulpa és a periapicalis szövet fertőzőes gyulladása	372
Periodontalis betegség	372
Mikroorganizmusok szerepe a periodontalis betegség kiváltásában	373
A szöveti destrukció mechanizmusa periodontalis betegségben	373
Mikrobiális termékek	373
Destruktív immunmechanizmusok	373
Egyéb szájüregi fertőzések	374
Candidiasis	374
Actinomycosis	374
Szexuálisan terjedő betegségek a szájüregben	374
Herpes simplex-fertőzés	374
Egyéb betegségek	374
Hepatitis B	374
Szerzett immundeficiencia szindróma (AIDS)	375
Infektív endocarditis	375
Irodalom	375
NEUROLÓGIA	
<i>(dr. Rajna Péter)</i>	377
Bevezetés	379
1. fejezet: Panaszok és tünetek neurológiai eredettel	381
Az érzőköri zavaraival kapcsolatos panaszok és tünetek	381
Látászavar	381
Hallászavar	381
Szaglászavar	382
Ízérvészavar	382
A hő-, tapintás és mélyérzések zavarai	382
Érzéskiesés, -gyengülés (anaesthesia, hypaesthesia) az arckoponya területén	382
Érzéskiesés, -gyengülés a végtagokban, ill. a törzsön (anaesthesia, hypaesthesia)	383
Fokozott érzőműködések	384
Zsibbadás (paraesthesia)	384
Egyensúlyzavarok (szédülés)	384
Rohamszerű vertigóval járó állapotok	384
Tartós vertigóval járó betegségek és állapotok	385
Az egyensúlyzavarok ellátásának szempontjai	385
Fogorvosi vonatkozások	385

Fájdalom	386
Alapok	386
A fájdalom kialakulásának fiziológiai alapjai	386
A patológiás fájdalom formái	387
A fájdalom okai	387
Főbb formák	387
Diagnosztika (tüneti)	387
A fájdalom sajátosságai	387
A pszichogén fájdalommal kapcsolatos kérdések	387
Fogorvosi szempontból jelentős fájdalmak	388
Terápia	388
Terápiás elvek	388
A fájdalomérzet befolyásolhatóságával kapcsolatos általános szempontok	388
Farmakoterápia	388
Fizio-fizikoterápiák és sebészi kezelések	389
Pszichoterápiás módszerek	389
A fájdalom speciális fogorvosi vonatkozásai	389
Az arc neuralgiái	389
Trigeminus neuralgia (arcidegzsába)	389
Egyéb arc neuralgiák	390
A régió egyéb (ritkább) fájdalommal (is) járó tünetcsoportjai	390
Terápia	391
Az arc neuralgiáinak speciális fogorvosi vonatkozásai	391
Fejfájás	391
Elsődleges fejfájások vagy fejfájásbetegségek	391
Migrén	391
Cluster-típusú fejfájás	393
Tenziós fejfájás	393
Fogorvosi vonatkozások	394
A mozgatórendszer zavaraival kapcsolatos panaszok és tünetek	394
Körülírt izomgyengeség	394
Általános fáradékonyság, csökkent terhelhetőség	395
A járás és egyéb finom mozgáskoordinációt igénylő összetettebb műveletek zavarai	396
Egyensúlyzavar	396
Járászavar	396
Ügyetlenség (apraxia)	397
Remegés/reszketés (tremor)	397
A tremor leggyakoribb formái	397
A tremor kezelést nem igénylő formái	397
Akaratlan, önkéntelen mozgások és tartási zavarok	397
Clonus, myoclonus, tic, asterixis	398
Fej, arc területén észlelt leggyakoribb hyperkinesisek (összefoglalás)	398
Fogorvosi vonatkozások	398
Roszcullétek (paroxysmalis tünetek) neurológiai eredettel	399
Epilepsiás rohamok	399
Leggyakoribb epilepsiás rohamformák	399
Leggyakoribb nem epilepsiás természetű rohamszerű neurológiai tünetek	399
Collapsus vagy syncope	399
Carotissinus-szindróma	399
Drop attack	400
Cataplexia	401
Menière-roham	401
Parasomniák	401
Rohamszerű tünetek, melyek más fejezetekben kerülnek ismertetésre	401
Leggyakoribb nem neurológiai természetű rohamszerű tünetek	401

Adams–Stokes-roham	401
Tetania és hyperventillációs syncope	401
Pánikattack és egyéb szorongásos rohamok	401
Hysteriás nagyroham	401
Dumping-szindróma	401
Glaucomás roham	401
Fogorvosi vonatkozások	402
Vegetatív működésekkel kapcsolatban zavarok	403
Étvágytalanság, fogyás	403
Az alultápláltság neurológiai vonatkozásai	403
Alultápláltságra gyanús tünetek	404
Az étvágytalansággal, fogyással kapcsolatos orvosi ellátás szempontjai	404
Étvágynövekedés, elhízás	404
Az emésztési zavarok neuropszichiátriai vonatkozásai	405
A szexuális érdeklődés és teljesítmény zavarainak neuropszichiátriai vonatkozásai	406
Szívtáji szenzációk, légzészavar neuropszichiátriai vonatkozásai	407
Vizelet- és széklettartási zavarok	407
Éjszakai alvászavar	408
Az autonóm zavarok fogorvosi vonatkozásai	410
A felfogás legfontosabb zavaaraival kapcsolatos panaszok és tünetek	411
A beszéd megértési és kifejezési zavara	411
Fogorvosi vonatkozások	411
A tudat és a gondolkodás (kogníció) neurológiai vonatkozású zavarai	412
Az eszméletlen beteg tájékozódó vizsgálata	412
Vigilitás- és/vagy integritászavarral járó tünetegyüttesek	412
Az eszméletlen állapot differenciáldiagnózisa	412
Delírium	412
Amnesztikus szindróma	413
Demencia	413
Fogorvosi vonatkozások	413
2. fejezet: A legfontosabb betegségek rövid leírása	415
Az idegrendszer fejlődési rendellenességei	415
Nyitott gerinc (spina bifida)	415
Dandy–Walker-szindróma	415
Migrációs zavarok	415
A csont- és lágyrészburkok rendellenességeivel összefüggő fontosabb idegrendszeri fejlődési rendellenességek	416
A koponyaalap csontos anomáliái (platybasia, basalis impressio)	416
Arnold–Chiari-malformáció	416
Klippel–Feil-deformitás	416
A bőr és az idegrendszer elemeinek együttes fejlődési rendellenességei	416
Fogorvosi vonatkozások	416
Gyulladásos körképek	416
Gennyes agyhártyagyulladás (meningitis purulenta)	416
Agytályog (abscessus cerebri)	417
Subdularis empyema	417
Epiduralis abscessus	418
Meningitis lymphocytica	418
Meningitis basilaris tuberculosa	418
Encephalitis	418
Speciális idegrendszeri gyulladások	418
Spinalis és perifériás neuroinfekciók	419
Myelitisek	419
Az idegrendszer lassú infekciói	420

Szubakut sclerotisáló panencephalitis (SSPE)	421
Progresszív multifocalis leukoencephalitis (PML)	421
Fogorvosi vonatkozások	421
Traumás károsodások	421
Commotio cerebri	421
Contusio cerebri	422
Traumás koponyaűri vérzések	422
Epiduralis vérzés	422
Subduralis vérzés	422
Subarachnoidealis vérzés	422
Állományvérzés	422
Nyílt koponyatraumák	422
A koponyasérülések korai szövődményei	423
A koponyasérülések késői következményei	423
Poszttraumás epilepsia	423
Organikus mentális zavarok	423
Poszttraumás szindróma	423
Krónikus poszttraumás encephalopathia	423
Gerinctraumák	423
A perifériás idegek sérülései	424
Fogorvosi vonatkozások	424
Agydaganatok	424
Az agydaganatok általános tünetei	424
Az agydaganatok kezelésének alapelvei	426
Fogorvosi vonatkozások	426
Stroke és cerebrovascularis körképek	426
A stroke formái	427
A leggyakoribb tünetegyüttesek	427
Ischaemiák	427
Vérzések	428
Cerebralis thrombophlebitis	428
Kevert patomechanizmus	428
Diagnosztika, differenciáldiagnosztika	428
Korszerű terápia	428
Fogorvosi vonatkozások	429
A gerincvelő fontosabb elsődleges és másodlagos betegségei	430
A spinalis kompresszió	430
Spinalis tumorok	430
Akut epiduralis abscessus	430
Plexus brachialis laesio	431
Cervicalis discushernia	431
Lumboischialgia, ischias (ülőidegszába)	431
Lumbalis discushernia	431
Egyéb tünetegyüttesek	431
Fogorvosi vonatkozások	432
Toxikus körképek	432
Dependenciát okozó szerek	432
Akut intoxikáció gyanúját keltő tünetek, tünetegyüttesek	432
Gyógyszerek okozta tünetegyüttesek	433
A neurológiai tünetekkel járó leggyakoribb toxikus szindrómák	434
Fogorvosi vonatkozások	435
Neurodegeneratív betegségek	436
Alzheimer-kór	436
Frontális lebeny demenciák (pl. Pick-betegség)	436
Huntington-chorea	436

Parkinson-kór	437
Fogorvosi vonatkozások	438
Sclerosis multiplex	438
Fogorvosi vonatkozások	439
A perifériás idegrendszer főbb betegségei	439
Mononeuropathiák	439
Polyneuropathiák	440
Motoneuronok degeneratív betegségei	440
A perifériás idegrendszeri körképek terápiaja	440
Neuromuscularis körképek	441
Myasthenia gravis	441
Lambert–Eaton-szindróma	441
Botulismus	441
Izombetegségek	442
Az izombetegségek diagnosztikája	442
Az izombetegségek terápiaja	442
Fogorvosi vonatkozások	442
Epilepsia	443
Az epilepsziabetegség definíciója	443
A leggyakoribb betegségformák	443
Tünettan	443
Zajlás	443
Diagnosztikai kérdések	443
Differenciáldiagnózis	444
Terápia	444
Farmakoterápia	444
Az epilepsia műtéti eljárásai	445
Nem antiepileptikus gyógyszeres, nem sebészi kezelés	445
Az epilepsia gyógyhajlama	445
Gondozás	445
Az orvosi gondolkodás logikája a beteg panaszai alapján	445
A gondozás során szöbajövő kontrollvizsgálatok	445
Pszichopatológiai tünetek gondozása	446
Fogorvosi vonatkozások	446
Rohamozó beteg fogorvosi ellátása	446
3. fejezet: Speciális kérdések	447
Neurológiai diagnosztika	447
Koponya-RTG-vizsgálat információtartalma	447
Gerincoszlop-RTG-vizsgálat információtartalma	447
Liquor cerebrospinalis vizsgálatának indikációi	447
EEG (elektroencephalographia)	447
Az EEG javallata alapvizsgálatként	447
Az EEG indikációja kiegészítő vizsgálatként	447
Agyi kiváltott válasz vizsgálatok	447
Elektromyographia	448
Elektroneuronográfia (ENG)	448
CT (Computertomográfiás) vizsgálatok	448
Az agykoponya CT vizsgálata (kóros eltérések)	448
A kontrasztanyag CT-vizsgálat javallata	448
A gerinc CT-vizsgálatának javallata	448
Az agykoponya (mágneses rezonancia) MRI-vizsgálata	449
MRI angiográfia	449
A gerinc MRI-vizsgálata	449
Single Photon Emission Computer Tomograph (SPECT) vizsgálat	449

Pozitron Emission Tomograph (PET) vizsgálat	449
Fogorvosi vonatkozások	450
Neurorehabilitáció	450
A korlátozott állapot okai orvosi szempontból	450
Az idegrendszeri restitúció mechanizmusai	450
A rehabilitáció célja	450
A leggyakrabban károsodott funkciók	450
A rehabilitációs technikák és program	450
A neurorehabilitáció fogorvosi vonatkozásai	451
Irodalom	451

PSZICHIÁTRIA

<i>(dr. Demeter József, dr. Boncz István)</i>	455
Bevezetés	455
A pszichiátriai beteg vizsgálata	455
Interjú, exploráció	455
A pszichiátriai anamnézis	455
A heteroanamnézis	455
A pszichiátriai vizsgálat	456
Pszichopathológiai alapfogalmak	456
Laboratóriumi vizsgálatok	459
Kórképek	460
Szorongásos zavarok	460
Generalizált szorongás	460
Pánikbetegség	460
Fóbiák	460
Kényszerbetegség	461
Poszttraumás stresszbetegség	461
Disszociatív zavarok	461
Amnézia, fűga	461
Identitászavar	462
Deperszonalizációs zavar	462
Szomatiform zavarok	462
Szomatizáció	462
Konverzió	462
Hipocondria	462
Krónikus fájdalom szindróma	463
Evészavarok	463
Epidemiológia	463
Etiológia	464
Anorexia nervosa	464
Bulimia nervosa	464
Kezelés	464
Affektív zavarok	465
Epidemiológia	465
Osztályozás	465
Etiológia	465
Megjelenési formák	466
Kórlefordítás, prognózis	466
Az antidepresszív terápia	467
Az antimániás terápia	467
Szkizofréniák	468
Paranoid zavarok	470

Primer paranoid körképek	470
Szekunder (szimptomás) paranoid pszichózisok	471
Paranoid pszichopátia	471
A paranoid körképek kezelése	471
Organikus mentális zavarok	472
Demencia szindróma	472
Alzheimer-demencia	472
Vaszkuláris demencia	472
Delírium szindróma	472
Organikus amnesztikus szindróma	473
Organikus hallucinózis	473
Organikus paranoid szindróma	474
Organikus személyiségzavar	474
Organikus szorongás szindróma	474
Kezelés	475
Az alkoholizmus	475
Akut alkohol intoxikáció	475
Megvonásos szindrómák	476
Toxikus és malabszorpciós szindrómák	476
Alkoholos karakteropátia	476
Affektív zavarok	477
Szuicídium	477
Alkoholos hallucinózis	477
Megelőzés, kezelés	477
Pszichoaktív szerek okozta zavarok	477
Irodalom	480

SEBÉSZET

(Dr. Asztalos László)	481
A sebészet története	483
A primitív, korai sebészet	483
A tudományos sebészet	484
A modern sebészet	484
A magyar sebészet rövid történeti áttekintése	484
Általános sebészet	485
Asepsis, antisepsis	485
Sterilizés	485
Sterilizálás a rendelőben	486
Felületi fertőtlenítés és eszközök fertőtlenítése	486
Nosocomialis infekciók	487
A beteg mint fertőzőforrás	487
A személyzet mint fertőzőforrás	488
A műtő és a műtét mint fertőzőforrás	488
Műtét	488
Műteti indikáció, kontraindikáció	488
Műteti tolerancia	489
Az operálhatóság kérdése	489
A műteti indikáció formái	489
Műteti kontraindikáció	490
A műteti alapfogalmak	490
A műtéttel kapcsolatos jogi kérdések	490
Sebek	491
A sebek klinikuma	491

Mechanikus sebek	491
Kémiai sebek	492
Sebellátás, sebkezelés	492
A sebellátás szabályai	492
Sebkezelés	492
Sebgyógyulás	493
A sebgyógyulás stádiumai	493
A sebgyógyulást befolyásoló tényezők	493
A sebgyógyulás zavarai	494
Sebészeti fájdalomcsillapítás	494
Helyi érzéstelenítés	494
A helyi érzéstelenítés technikája	495
A helyi érzéstelenítés veszélyei és szövődményei	495
Általános érzéstelenítés	496
Inhalációs altatószerek	496
A narkózis stádiumai	496
Intravénás narkotikumok	497
Az általános érzéstelenítés technikája	498
A légutak szabadon tartása, endotrachealis intubatio	499
A narkózis bevezetése	499
A narkózis fenntartása	499
A narkózis befejezése	499
Sebészeti beavatkozások körélettani változásai	500
A posztgressziós szindróma	500
A posztgressziós szindrómában szerepet játszó hormonok és mediátorok	500
A posztgressziós szindróma szakaszai	501
Akut fázis (aggressziós vagy shock fázis)	501
Posztgressziós fázis (catabolicus fázis)	501
Reparációs fázis (anabolikus fázis)	502
A posztgressziós szindróma lefolyása	502
Műtét utáni anyagcsere-változások	502
Posztoperatív pszichés reakciók	504
Sebészeti fertőzések	504
Leggyakoribb fertőzésformák	504
Anaerob sebfertőzés	506
Vírusfertőzések	509
Az antibiotikumok alkalmazása a sebészetben	509
Az antibiotikumok kiválasztása	509
Antibiotikus profilaxis	510
A helyi antibiotikus kezelés kérdése	510
Az antibiotikumok kombinált alkalmazása	510
Az antibiotikumok mellékhatásai	511
Kórházi fertőzések	511
Az antibiotikumterápia költségei	512
Shock	512
Patofiziológia	512
Hypovolaemiás shock	514
Septikus shock	517
Anaphylaxiás shock	518
Vérzés, vérzéscsillapítás, vérpótlás	518
A vérzés forrása, vérzéscsillapítás	519
Transzfúzió	519
A transzfúzió veszélyei és szövődményei	520
Transzfúziós készítmények	521
Thrombosis, embolia	521

A thrombosis és embolia rizikótényezői	522
A műtéti beavatkozások mint a thromboembolia rizikótényezői	522
Vénás thrombosis és tüdőembolia	522
Antithrombotikus terápia	523
Sebészeti onkológia	525
Praecancerosisek	526
Hámdaganatok (carcinomák)	526
Paraneoplastikus szindrómák	526
A daganatok keletkezése	527
A daganatok növekedése és terjedése	528
A tumorok beosztása (TNM)	529
Diagnosztikus eljárások	530
Terápia	531
Operabilitás–inoperabilitás	531
Sugárterápia	532
Kemo- és hormonterápia	532
Immunterápia	533
Általános kezelés és gondozás	533
Megelőzés	533
A szervtranszplantáció sebészete	533
Transzplantációs immunológia	533
A HLA histocompatibilitási antigének	533
Az immunválasz	534
Az immunszuppresszív szerek hatása	534
Kilöködési reakció	535
Az akut rejectio kezelése	535
A donorok	536
A szerveltávolítás technikája és a szervkonzerválás	537
Veseátültetés	537
A veseátültetés szövődményei	538
Szívtranszplantáció	538
Májtranszplantáció	539
Kombinált transzplantáció	540
Pancreastranszplantáció	540
Tüdőtranszplantáció	541
Traumatológiai alapismeretek, mozgásszervi sérülések	541
Törések	542
A törés kezelése	543
Szövődmények	543
Tárgymutató	545